

TAKLİT EDEREK SINIFLANDIRMA TESTİ'NİN TÜRK ÇOCUKLARINA UYGULANMASI*

İ. Ercan ALP
Boğaziçi Üniversitesi

ÖZET

Taklit Ederek Sınıflandırma Testi (TEST), yaşları 11 ile 35 ay arasında değişen 62 çocuğa, ortalama 3 hafta ara ile iki kez uygulanmıştır. Uygulamalar beş ayrı deneyci tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapılan istatistiksel çözümlerler, çocukların TEST puanlarının yaşla arttığını göstermiştir. Çocukların cinsiyeti, TEST'in yeniden uygulanması ve uygulamanın hangi deneyci tarafından yapıldığı ise, puanları etkilememektedir. Dolayısıyla bu çalışma, daha önce Kanadalı çocuklarla yapılmış olan çalışmanın sonuçlarını yinelemekte ve genişletmektedir. TEST'in psikometrik özelliklerinin Türk çocukları için de tatmin edici olduğu anlaşılmaktadır.

Anabitar Sözcükler: Taklid sınıflandırma Testi, Türk çocukları, işlem belleği.

ABSTRACT

The Imitation Sorting Task (IST) was administered to 62 children between 11 and 35 months of age twice, with a 3-week interval between the two administrations. Five testers were employed. The results of the statistical analyses showed that scores increase with age. However, scores are not affected by children's sex, repeat administration of the IST, and the individual tester. The results of this study replicate and extend those of an earlier study on Canadian children. The IST appears to have satisfactory psychometric properties for Turkish children also.

Key words: Imitation sorting task, toddlers, Turkish children, working memory.

GİRİŞ

Bebeklikten okulöncesi döneme geçiş, yaklaşık olarak 1 ila 3 yaş arası, çocukların davranışlarında çok büyük değişikliklerin gözlemlendiği bir gelişim aralığıdır. Bu nedenle zihinsel gelişim açısından bakıldığında, bu aralıkla ilgili veri kıtlığı çok şaşırtıcı bulunabilir. Ancak, bu yaşlardaki çocuklardan veri toplamanın zorlukları sanılanın çok üstündedir. Hem onların anlayabileceği denli basit, hem de anlamlı bulgular elde edilebilecek denli karmaşık bir yöntem bulmak yeterince zordur. Dahası, bu yöntemin onlarca eğlendirici bulunması gerekliliği de vardır çünkü, bu yaş grubundaki çocuklara hoşlanmadıkları bir şeyi yaptırmak olanaksız gibidir (DeLoache, 1980).

Sözü edilen zorlukların üstesinden gelen bir yöntem tarafınca geliştirilmiş ve Kanadalı çocuklara başarı ile uygulanmıştır (Alp, 1994). Taklit Ederek Sınıflandırma Testi (Imitation Sorting Task), veya kısaca TEST, çocuğun aynı anda kaç şeyi akılda tutabileceğini ölçmeyi amaçlayan bir deneysel yöntemdir. Birbiri ile ilgisi olmayan ufak oyuncaklar, çocuğun dikkatini çekecek biçimde iki saydam kutuya ayrılır, oyuncaklar daha sonra kutulardan dışarı çıkarılıp çocuğun önüne koyulur ve ondan oyuncakları aynı şekilde ayırması istenir. İki gruba ayrılacak oyuncak sayısı birer artırılarak çocuğun üst limitine ulaşılır. Çocuğun TEST puanı, deneyciyi taklit ederek eksiksiz ve doğru olarak sınıflandırabildiği oyuncak sayısıdır. Bu sayı, o çocuğun işlem belleğinin (working memory) genişliğinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir (Alp, 1994).

* Bu çalışma, Boğaziçi Üniversitesi 89B0710 No'lu AFP tarafından desteklenmiştir.
Yazışma Adresi: Doç. Dr. İ. Ercan Alp, Boğaziçi Üniversitesi, Fen - Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Bebek 80815 İstanbul

Kanadalı çocuklar ile yapılmış olan çalışma, TEST'in geçerlik ve güvenilirlik açısından yüksek düzeyde olduğunu göstermiştir. O çalışmada, puanların yaşa bağlı olarak arttığı ve cinsiyetten bağımsız olduğu, yaş değişkeninin devamlı (continuous) ve basamaklı değişken olarak ele alındığı farklı istatistik çözümlenmelerle ayrıntılı olarak saptanmıştır. Görülmüştür ki puanlar, 12 aydan 36 aya kadar her altı ayda ortalama 1 puan kadar olmak üzere doğrusal bir biçimde artmaktadır. Ayrıca, üç hafta içinde yapılan ikinci ölçümde çocukların puanlarının ve kendi aralarındaki sıralamanın çok benzer kaldığı fakat, altı ay sonra yapılan üçüncü ölçümde, çocukların kendi aralarındaki sıralamanın hâlâ benzer kalmasına karşın puanlarının arttığı gözlenmiştir. Kuramsal açıdan da anlamlı olan bulgular, TEST'in bebeklikten okul-öncesi döneme geçişte zihinsel gelişimin incelenmesine yardımcı olacak bir yöntem olduğunu doğrulamaktadır.

Hem TEST'in kültürlerarası yinelenmesinin (replication) yapılması hem de, daha önceki araştırmada toplanmış veriler ışığında yazılmış olan (Alp, 1992), çocukların bu yöntemin uygulanışı sırasındaki davranışını betimleyen, kuram-güdümlü bir zihinsel modelin (task analysis) sınanması amacı ile geniş kapsamlı bir araştırma devam etmektedir. İlk çalışmada olduğu gibi, 1 ile 3 yaş arasındaki çocuklara TEST yaklaşık 3 hafta ara ile iki kez uygulanmıştır. Araştırmanın ikinci bölümünde ise TEST, aynı çocuklara 8 ay kadar bir aradan sonra tekrar uygulanmıştır. Bu makalede araştırmanın analizleri tamamlanmış olan kesitsel (cross-sectional) bölümü ile ilgili bulgular sunulmaktadır. Ayrıca, TEST'in uygulamasında elde edilen puanların, yeterince eğitilmiş olması koşuluyla, uygulayıcıdan bağımsız olduğu savı da sınanmaktadır.

YÖNTEM

Örnekleme

Orta ve üst sosyoekonomik düzeyden, yaşları 11 ile 35 ay arasında değişen 62 çocuğa TEST, ortalama 20 gün ara ile (11 - 41 gün), iki kez uygulanmıştır. Çocuklardan 29'u kız ve 33'ü erkektir.

1 ile 3 yaş arası, 6 aylık dört yaş birimine bölünerek, çocuklar dört yaş grubuna ayrılmışlardır. Her grup için

cinsiyet dağılımının benzer olmasına çalışılmıştır. Bu grupların birinci ve ikinci uygulamalar sırasındaki yaş ortalamaları Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1

Yaş grubuna göre çocukların yaş ve puan ortalamaları ve puan aralıkları

	Yaş grubu			
	1	2	3	4
Puan1	1.1 (1-2)	2.2 (1-4)	2.8 (2-5)	3.7 (2-8)
Yaş1	14.3	21.5	27.4	31.9
Puan2	1.2 (1-2)	2.2 (1-5)	3.2 (2-6)	3.5 (2-8)
Yaş2	15.0	22.2	28.2	32.5
n	20	16	11	15

Not. Puan aralıkları, parantez içinde puan ortalamalarının yanında verilmiştir. Çocukların yaşı ay olarak ifade edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak yalnızca TEST kullanılmıştır. TEST, giderek zorlaşan sekiz basamaktan oluşur. Her basamak için 5 oyuncak seti hazırlanmıştır. Deneyci her oyuncak setini önce önünde duran iki kutuya atarak iki gruba ayırır; daha sonra, oyuncakları kutulardan çıkarır ve çocuğun önüne koyarak onun da aynı işi yapmasını ister.

Birinci basamaktaki setlerde tek oyuncak vardır ve tek kutu kullanılır. Bu basamakta, çocuğun herhangi bir nesneyi bir kutuya atmayı becerip beceremediğine bakılmaktadır. İkinci basamakta iki oyuncaktan oluşan setler kullanılır. Bu kez iki kutu kullanılarak her birine bir oyuncak atılır. Başarılı olabilmesi için çocuğun da o setteki oyuncakları, herbirini bir kutuya atarak sınıflandırması gerekir. Üçüncü basamakta iki oyuncak bir kutuya, üçüncü oyuncak ise diğer kutuya atılır. Çocuk ancak, deneycinin aynı kutuya attığı iki oyuncak kutulardan birine, deneycinin tek olarak attığı oyuncak da yine tek

olarak diğer kutuya atar ise başarılı sayılır. Başarılı sayılması için çocuğun; oyuncakları kutuya atarken, deneycinin attığı sırayı izlemesi gerekmez. Benzer şekilde, deneycinin aynı kutuya attığı iki oyuncak çocuğun yine aynı taraftaki kutuya atması da gerekli değildir; o iki oyuncak kutulardan herhangi birine ve diğer oyuncak da diğer kutuya atması yeterlidir.

Özetle çocuk, önüne konulan oyuncakları aynen deneycinin ayırdığı iki alt-sete ayırırsa, o setin sınıflandırmasını doğru olarak taklit etmiş sayılır. Bu kriterler daha sonraki basamaklar için de geçerlidir. Çift sayılı basamaklarda, oyuncak setleri iki eşit sayılı alt-sete ayrılır. Tek sayılı basamaklarda ise, kutulardan birine diğerinden bir fazla oyuncak atılır.

Oyuncakları taklit ederek sınıflandırması için çocuğa verilen her olanak bir deneme (trial) sayılır. Çocuk ilk denemede başarılı olamazsa, deneyci oyuncakları ikinci bir kez aynı şekilde sınıflandırır ve çocuğa ikinci bir olanak tanır. Böylece her oyuncak seti için çocuğa en çok iki kez sınıflandırmayı izleme ve taklit etme olanağı verilmiş olur.

Çocuk bir basamağın ilk setini başarılı olarak taklit ederek sınıflandırmışsa, o basamağın ikinci setine geçilir. O basamağı geçebilmesi için beş setten üçünde başarılı olması gerekir. Ancak, ilk üç setten ikisinde başarılı olmuşsa, uygulamaya bir sonraki basamağın ilk seti ile devam edilir. Birbiri ardından iki basamakta başarısız olunması durumunda uygulamaya son verilir. Başarılı bulunduğu en yüksek basamak, çocuğun o uygulamadan alacağı puanı belirler. Örneğin, beşinci basamakta başarılı olduktan sonra, altı ve yedinci basamaklarda başarısız olan bir çocuğun puanı 5'tir.

Gereçler

TEST'in sekiz basamağındaki beşer seti oluşturmak için 180 adet irili ufaklı oyuncak kullanılmıştır. Ufak çocukların kolayca tutup atabilecekleri büyüklükte olan bu oyuncaklardan bazıları hayvan, araç, gereç, yiyecek ve benzeri gibi, kavramsal olarak belirgin nesnelere olmakla birlikte diğerleri, bulmaca parçaları gibi, kavramsal olarak belirsiz nesnelere dir. Üçüncü basamaktan başlayarak

setleri oluşturan oyuncakların seçiminde aşırı özen gösterilmiştir. Alt-setleri oluştururken, birbirileri arasındaki renk, şekil, ve anlam benzerliği veya işlevsel bağıntı nedeniyle doğal olarak iki ayrı gruba ayrılacak oyuncakların seçiminden sakınılmıştır. Böylece, başarılı sınıflandırma için, hangi oyuncakların aynı kutuda birlikte olduklarını ayrıntılı olarak anımsama zorunluğuna yaratılmaya çalışılmıştır.

Çalışmada kullanılan iki kutu, silindirik biçiminde olup saydam plastikten yapılmıştır. Yükseklikleri 24 cm ve çapları 15 cm'dir. Bu kutular, tahta bir bebek sandalyesine monte edilmiş, 80 cm X 30 cm boyutlarında suntuadan yapılmış bir levhaya yerleştirilirler. Kutuların yerlerinden oynamaması için levhaya, kutuların içine kolayca yerleştirilebileceği iki yuva yapılmıştır. Yuvaların çocuğun oturduğu yerden uzaklığı yaklaşık 15 cm, kendi aralarındaki uzaklık ise 40 cm'dir. Yuvalarına yerleştirildiğinde, kutuların levhadan yüksekliği 11 cm'dir.

İşlem

TEST'in her iki uygulaması da, bazı çocuklara kendi evlerinde (n=8), diğer bazılarına ailelerinin üye olduğu klübün bir odasında (n=11), geri kalan 43 çocuğa ise devam ettikleri kreşin bir odasında yapılmıştır. Kreşte yapılan uygulamalarda öğretmeni, diğer yerlerde ise annesi, çocuğun yanında olmuştur.

Her uygulama çocuğun, beraberindeki yetişkin ile birlikte uygulamanın yapılacağı odaya alınması ile başlamıştır. Deneyci çocuğa ilgisini çekecek bir oyuncak vermiş ve yetişkinle kısa bir sohbet başlatmıştır. Bu sohbet sırasında, kendisine uygulama sırasında nasıl davranması gerektiği anlatılmış ve çocukla ancak dolaylı olarak ilgilenilmiştir. Çocuğun hazır olduğu kanısına varıldığında, çocuğun elindeki oyuncak alınmış, kendisi bebek sandalyesine oturtulmuş ve ilk basamağın ilk seti ile deney başlatılmıştır. Oyuncak önce deneyci tarafından "Hop, hop, hop, attım" denilerek ve kutunun bulunduğu levhaya üç kez hafifçe vurularak kutuya atılmış, daha sonra kutudan çıkarılıp çocuğun önüne koyulmuş ve ondan da aynısını yapması istenmiştir. Çocuk, oyuncak kutuyu attığında "Aferin" diyerek alkışlanmış ve sonraki sete geçilmiştir. Çocuğun taklit etmemesi durumunda, "Haydi bir daha

yapalım" denilerek ilk işlem tekrarlanmıştır. Yalnızca ilk basamak için geçerli olmak koşulu ile, yetişkinin konuşarak çocuğu gayretlendirmesine izin verilmiştir. Çocuğun oyuna ısındığı anlaşıldığında, ikinci basamağın setleri ile devam edilmiştir. O andan başlayarak, yetişkinin çocuğa herhangi bir şey söylemesine izin verilmemiştir. Bu kuralın çiğnendiği tek durum, çocuğun doğru taklit ettiği denemelerdir (trial). Doğru taklitleri yetişkinin de alkışlayarak pekiştirmesine izin verilmiştir.

İkinci uygulamada ufak bazı değişiklikler yapılmıştır. Deneye hazır görünen çocuklara önceden başka oyuncağı verilmeden doğrudan deneye geçilmiştir. Ayrıca, ilk uygulamada yüksek puan almış çocuklara, ikinci uygulamada ikinci basamakla başlatılmıştır. Benzer olarak, beşinci basamağı geçmiş çocuklara ikinci ve üçüncü basamakların yalnızca birer seti uygulanmıştır. Son olarak, olası öğrenme etkilerini en az düzeye indirmek amacı ile, her basamaktaki setler ters sırada uygulanmıştır.

İkinci basamaktan başlamak üzere deneyci, çocuğun taklit ederek sınıflandırmasını, önceden hazırlanmış formlara doğru/yanlış olarak kaydetmiştir.

Deneyciler

Bu araştırmada TEST, psikoloji öğrenimi görmekte olan beş öğrenci tarafından uygulanmıştır. Bu öğrencilere önce, uygulamanın nasıl yapılması gerektiği araştırmacı tarafından ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Daha sonra araştırmacı kendisi denek taklidi yaparak herbirine TEST'i uygulamıştır. Son olarak herbirine, örneklem dışı bir grup çocuğa uygulama yaptırılmış ve o uygulamalar sırasında kendileri izlenerek gerekli uyarılarda bulunulmuştur.

Araştırmanın veri toplama dönemi sırasında, birinci ve ikinci uygulamanın farklı deneyciler tarafından yapılmasına çalışıldıysa da bu, örneklemin ancak yaklaşık üçte ikisi için sağlanabilmiştir.

BULGULAR

Yaş gruplarının ortalama puanları ve her grup için en yüksek ve en düşük puanlar Tablo 1'de verilmiştir.

TEST puanlarının yaş grubuna, cinsiyete, ve birbirini izleyen uygulamalara göre değişip değişmediği, Yaş Grubu (4) X Cinsiyet(2) X Uygulama(2) faktörlü, son faktörde tekrar ölçümlü deney desenine uygun varyans çözümleme yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Yalnızca yaş grubu değişkeninin temel etkisi anlamlı bulunmuştur, $F(3, 54) = 38.32, p < .001$. Diğer temel etkiler ve üç faktör arasındaki tüm etkileşimler anlamlı bir düzeye erişememişlerdir (gruplar arası hata = 119.92, s.d. = 54; grup içi hata = 16.33, s.d. = 54)

Başka bir deyişle, çocukların puanlarının artan yaşla birlikte artmakta olduğu fakat, puanlar arasında cinsiyete ve birden fazla uygulamaya bağlı, istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık olmadığı gözlenmiştir.

Puanların, uygulamayı yapan deneyciden bağımsız olup olmadığı, her iki uygulama için ayrı ayrı, tek yönlü varyans çözümlemesi kullanılarak incelenmiştir. İlk uygulamadan elde edilen verilerle yapılan çözümlemede, deneyciler arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir, $F(4, 57) = 3.81; p < .11$. İkinci uygulamadan edinilen verilerle yapılan çözümlemede ise anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $F(4, 57) = 9.28; p < .002$.

Tablo 2

Deneycilerin ilk ve ikinci uygulamalarda uygulama yaptığı çocukların sayısı, yaş ve puan ortalamaları

Deneyci	Uygulama					
	1			2		
	Yaş	Puan	n	Yaş	Puan	n
1	17.1	1.3	11	17.6	1.3	11
2	25.1	2.6	14	22.6	1.8	15
3	22.6	2.6	20	24.8	2.6	11
4	23.4	2.4	9	25.3	3.5	14
5	26.0	2.4	8	24.5	2.6	11

Not. Çocukların yaş ortalamaları ay olarak ifade edilmiştir.

İki uygulamada da aynı çocuklar ve aynı beş deneyci kullanılmış olduğu için, bu iki sonuç arasındaki farkın nereden kaynaklandığı açık değildir. Tablo 2'de deneycilerin

TEST'i uyguladıkları çocukların, ilk ve ikinci uygulamalardaki yaş ve puan ortalamaları verilmiştir. Özellikle ikinci uygulamada, çocukların yaşı ile aldıkları puan arasında, daha önceki çözümleme sonuçları ile de uyumlu olan, bir korelasyon olduğu izlenimi doğmaktadır. Ayrıca, deneyicilerden birinin (4 nolu deneyci) ikinci uygulamada elde ettiği puan ortalamasının, çocukların yaşı gözüne alındığında, aşırı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Halbuki aynı deneycinin ilk uygulamadaki puan ortalaması sıradışı değildir. Dikkat edilmesi gereken bir başka nokta da, yine ikinci uygulamada, tamamen rastlantı sonucu olarak, en yüksek yaş ortalaması bu deneycinin TEST'i uyguladığı çocuklarındır.

Özetle, ikinci uygulamada gözlenmiş olan, deneyiciler arasında bir farklılık olduğunu gösteren sonucun, aslında deneyiciden kaynaklanmadığı çıkarımı yapılabilir.

TARTIŞMA

TEST puanlarının yaşa bağlı olarak artması fakat, aynı çocuklara bir aya yakın bir süre sonra tekrar uygulama yapıldığında değişmemesi, puanların öğrenilmiş tepkileri değil, yaşa oranla artan zihinsel bir kapasiteyi yansıttığı savını desteklemektedir. Bu anlamda, TEST'in Pascual-Leone'nin (1970, 1987) M olarak adlandırdığı organismik değişkeni ölçtüğü ileri sürülebilir. Kanadalı çocuklarla yapılan çalışmanın bu çalışmayı ilgilendiren sonuçlarının yeniden elde edilmesi, TEST'in yapı (construct) geçerliğine ve güvenilirliğine ilişkin destekleyici verileri

arttırmıştır. Bu yinelemenin farklı bir kültürde yapılmış olması da olumlu bir katkıdır.

Puanların uygulamayı yapan kişiden etkilendiği konusunda ise inandırıcı bir sonuç elde edilememiştir. Bu konuda kesin bir çıkarım yapılamasa da, puanların deneyiciden bağımsız olduğu savı bir ölçüde desteklenmiştir. İlerideki çalışmalarda deneyci değişkeninin dikkatle kontrol edilmesi gereği olduğu da açıktır. Puanların deneyiciden bağımsız olduğunun tartışmasız bir biçimde gösterilmesi, bu ölçüğün değerini daha da artırır.

Özetle bu çalışma TEST'in, bebeklikten okulöncesi döneme geçiş yaşlarındaki zihinsel gelişimin incelemesinde kullanılabilir, geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu bir kez daha kanıtlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Alp, İ. E. (1994). Measuring the size of working memory in very young children: The Imitation Sorting Task. *International Journal of Behavioral Development*, 17, 125-141.
- Alp, İ. E. (1992, Eylül). A task analysis of the Imitation Sorting Task. Seville kentinde yapılmış olan 5nci Avrupa Gelişim Psikolojisi Kongresinde sunulmuş bildiri.
- De Loache, J. S. (1980). Naturalistic studies of memory for object location in very young children. In M. Perlmutter (Ed.), *New directions in child development* (No. 10): *Children's memory*, (pp. 17-32). San Francisco, CA: Jossey Bass.
- Pascual-Leone, J. (1970). A mathematical model for the transition rule in Piaget's developmental stages. *Acta Psychologica*, 32, 301-345.
- Pascual-Leone, J. (1987). Organismic processes for neo-Piagetian theories: A dialectical causal account of cognitive development. *International Journal of Psychology*, 22, 531-570.

IX. Ulusal Psikoloji Kongresi

Boğaziçi Üniversitesi Eylül, 1996

Kongremizin biri biterken, diğerinin hazırlıkları da hemen başlamıştır. Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nün üstlendiği IX. Ulusal Psikoloji Kongresi ile ilgili hazırlıklar, Düzenleme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Güler Okman Fişek denetiminde yürütülmektedir.

"Nasil olsa daha çok vakit var" demeyiniz, çünkü 1995 yılı içinde ele alınacak olan ve aşağıda özeti verilen birçok çalışmanın tartışılacağı, değerlendirileceği yer, 1996 da yapacağımız IX. Ulusal Psikoloji Kongresi olacaktır. Türkiye'de psikoloji alanında çok önemli gelişmelerin cereyan etmekte olduğuna inanıyoruz. Bazı konuların IX. kongre öncesinde yerel toplantılarla ele alınıp çözülmesi gerekecektir, bunların kongreye hazırlık olması amaçlanmaktadır. Dernek olarak, şimdiden IX. Ulusal Psikoloji Kongresi'nde hizmet içi eğitim konularının sorunları ve kazanılan tecrübe, yeni alanların açılması ve yurt çapında yaygınlaştırılması konularının tartışılacağı toplantılar planlıyoruz. Ayrıca, TEST BANKASI çalışmalarını tanıtmak ve tartışmaya sunmak amacıyla özel oturumlar önerilmesi düşünülmektedir. Kongre öncesinde, çalışma grupları, çalışma toplantıları, kısa süreli kurslar düzenlenmesi geleneği de devam ettirilecektir.

Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'ndeki arkadaşlarımızın, IX Ulusal Kongre için en uygun örgütlenmeyi gerçekleştireceklerine inanıyoruz. Kongre ile ilgili ayrıntılı duyurular, bundan sonraki bültenlerimizde sizlere ulaştıracağız.

GÖRSEL İŞİTSEL SAYI DİZİSİ TESTİ A FORMUNUN BİR TÜRK ÇOCUK ÖRNEKLEMİNDE GÜVENİRLİK, GEÇERLİK VE STANDARDİZASYON ÇALIŞMASI

Ayşe YALIN
Ankara Üniversitesi

Sirel KARAKAŞ
Hacettepe Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışma, Koppitz tarafından (1977) öğrenme bozukluklarına tanı koyma amacı ile geliştirilmiş olan Görsel İşitsel Sayı Dizisi Testinin (GİSD) Türk çocuklarında, kullanılabilirliğini sınamayı amaçlamaktadır. Çalışmanın verileri 372 ilkökul çocuğundan elde edilmiştir. Güvenirlilik için test-tekrar test yöntemi kullanılmış ve elde edilen tüm korrelasyonlar 0.01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Geçerlik, kurulu geçerliği yöntemi ile hesaplanmış ve GİSD Testi puanları ile WISC-R'nin Aritmetik, Sayı Dizisi, Şifre Alt Testleri, Benton Görsel Bellek Testi ve D2 Dikkat Testi puanları arasındaki korelasyonlar 0.01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Her yaş düzeyinde, GİSD Testinden elde edilen 11 puanın her biri için yaş düzeyi ve cinsiyet üzerinden 2x7 faktörlü varyans analizleri hesaplanmıştır. Yaş düzeyinin temel etkisinin GİSD'den elde edilen tüm puanlarda anlamlı düzeyde olduğu bulunmuş, buna karşın cinsiyet farklılık yaratmamıştır. Bu çalışmanın sonuçları bize 6-12 yaş arasındaki çocuklar için normlar elde etme olanağı vermiştir.

Anabtar Sözcükler : GİSD Testi, Türk çocukları, güvenirlilik, geçerlik, norm.

ABSTRACT

This study was designed to test the applicability of the Aural Digit Span Test (VADS) in Turkish children which was developed by Koppitz (1977) as an assessment tool to diagnose learning disabilities.

The data of this study were obtained from 372 primary school children. The reliability coefficients were obtained by the test-retest method and all correlations were statistically significant at 0.01 level. The validity coefficients were determined by the construct validity method and correlations which were computed between VADS Test scores and WISC-R' Arithmetic, Digit Span, and Coding subtests, Benton Visual Retention Test, and D2 Attention Test scores were statistically significant at the 0.01 level. Two Way Analysis of Variance was computed for all age levels and sex (2x7). Significant differences were found for all age levels but no significant difference was found for sex. The results of this study have given us the opportunity to obtain norms for children in the 6-12 year age range.

Key Words : VADS Test, Turkish children, reliability, validity, norm.

GİRİŞ

Okul çocuklarında izlenen öğrenme bozukluklarının nedenleri, uzun yıllar bilim adamlarının tartışma alanı olmuştur. Kimileri öğrenme bozukluğunun geriye dönüşü olmayan kalıtsal, genetik bir bozukluk olduğunu belirtirken kimileri ise bu bozukluğun belirli bir zaman sonra ve uygun eğitim olanaklarının sağlanması ile ortadan kalacağını savunmuştur. Bugünkü bilgilerin ışığı altında çocukların okuldaki başarısını ya da başarısızlığını tek bir

etkene yüklemenin yeterli olmadığı bilinmektedir (Mangina ve Beuzeron - Mangina 1988). Şüphesiz dikkatin dağıtılması, aşırı hareketlilik, duygusal sorunlar ve benzeri etkenler tek başına başarıyı etkilemekle birlikte, ağır okuma yazma ya da aritmetikteki başarısızlığı açıklamaya yetmemektedir (Koppitz, 1977).

Koppitz (1977) çocuğun, cinsiyetinin, yaşının, görsel motor algılama düzeyinin, zihinsel yeteneğinin, duygusal durumunun akademik ilerleme ve okul işlevlerini yerine getirmekte önemli değişkenler olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, görsel ya da işitsel algılamalarında hiçbir bo-

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Psikoloji Küresel İnsan Gelişimi Sorunları ile İlgili midir? • Ç. Kağıtçıbaşı.....	1
Obsesif-Kompulsif Bozukluk: Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım • I. Savaşır.....	14
Görsel İşitsel Sayı Dizileri Testi B Formunun 13-54 Yaş Grupları Üzerindeki Standardizasyon Çalışması • S. Karakaş, A. Yalın.....	20
Çocuklar için Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri Uyarlaması Geçerlik Güvenirlik Çalışması • H.Ş. Özusta	32
Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirliği • D. Eker, H. Arkar.....	45
Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği: Üniversite Öğrencileri için Uyarlaması • N.H. Şahin, A. Durak.....	56

II. Bölüm

Türk Psikoloji Dergisi Yazım Kuralları • S. Gülgöz, A. Durak.....	75
Gelişim Psikolojinde Yeni Çalışmalar • Ş. Kozcu, R. Gabay.....	83
Özel Sayılar.....	85
Kongreler.....	87